

UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE

WYDZIAŁ NAUK EKONOMICZNYCH

STUDIA PODYPLOMOWE

MECHANIZMY FUNKCJONOWANIA STREFY EURO

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim w ramach programu

edukacji ekonomicznej

VI edycja 2014/2015

Łukasz Korneluk

**Rola środków z budżetu Unii Europejskiej w rozwoju
społeczno-gospodarczym Polski w latach 2007-2013**

Praca końcowa wykonana
Pod kierunkiem
dr. Tomasza Wierzejskiego

Olsztyn 2015

STRESZCZENIE.....	3
WSTĘP	4
ROZDZIAŁ I BUDŻET UNII EUROPEJSKIEJ	6
1.1. CECHY I PLANOWANIE BUDŻETU NA OKRESY PROGRAMOWE	6
1.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	10
1.3. WYDATKI BUDŻETU UE	10
ROZDZIAŁ II WYDATKI Z BUDŻETU UE W POLSCE W LATACH 2007-2013 ..	14
2.1. INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO	14
2.2. ROLNICTWO I ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH	15
2.3. POLITYKA ZATRUDNIENIA	17
ROZDZIAŁ III ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY KRAJU W LATACH 2007-2013	19
3.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY	21
3.2. ZMIANY W ROLNICTWIE I NA OBSZARACH WIEJSKICH	23
3.3. ZMIANY NA RYNKU PRACY	25
PODSUMOWANIE.....	28
BIBLIOGRAFIA	29
SPIS TABEL.....	31
SPIS RYSUNKÓW	31

Streszczenie

Celem niniejszej pracy było zaprezentowanie różnych instrumentów finansowych oraz aspektów prawnych dotyczących kwestii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski w latach 2007-2013. Uwzględniono w niej zagadnienia ogólne, w szczególności te, które są charakterystyczne dla realizacji budżetu ogólnego Unii Europejskiej oraz wdrażanych Perspektyw Finansowych. Omówione zostało również poddawanie różnych struktur gospodarczych i społecznych odpowiednim stymulacjom i złożonym działaniom dążącym do osiągnięcia pozytywnych zmian w funkcjonowaniu Państwa.

W wyniku przeprowadzonych badań można stwierdzić, że dzięki wykorzystaniu przez Polskę środków pochodzących z Unii Europejskiej w okresie 2007-2013 odnotowano wzrost poziom rozwoju społeczno-gospodarczego w dziedzinie realizowanej polityki zatrudnienia, infrastruktury i ochrony środowiska oraz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.

Wstęp

Długotrwały proces integracji Polski z Unią Europejską, który został zwieńczony podpisaniem Traktatu akcesyjnego staje się motywacją do prowadzenia stałej obserwacji i analizy rozwoju społeczno-gospodarczego naszego kraju. Członkostwo we wspólnocie międzynarodowej, mającej ogromne znaczenie na rynkach światowych pozwala na możliwość dokonywania porównań zarówno poziomu życia społeczeństwa jak i jego warunków przed dniem 1 maja 2004 r., który jest dniem wejścia Polski do UE jak i po tej dacie. Zauważyć należy, że każdy z obywateli posiada odmienne zdanie co do korzyści, zalet korzystania z pomocy systemu Unii Europejskiej oraz utrudnień powstałych w wyniku członkostwa.

Aby rozwój społeczno-gospodarczy nabierał odpowiedniego tempa postępowego oraz przynoszenia wymiernych efektów wpływających na różne płaszczyzny struktury gospodarczej wymagane jest uruchamianie różnorodnych instrumentów finansowych i gospodarczych. Bez udziału finansowego niemożliwe jest osiągnięcie oczekiwanych zmian strukturalnych gospodarki oraz społecznych, oddziaływujących na ludność zamieszkującą poszczególne regiony Polski.

Głównym celem pracy jest przedstawienie wpływu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej na tempo rozwoju społeczno-gospodarczego Polski w latach 2007-2013, która była znaczącym beneficjentem tych środków finansowych.

Praca została przygotowana w oparciu o analizę nie tylko literatury przedmiotu, obowiązujących przepisów prawa, ale również wewnętrznych dokumentów opracowanych przez główne instytucje państwowe odpowiedzialne za pozyskiwanie i gromadzenie informacji związanych z funkcjonowaniem struktur gospodarczych kraju oraz realizację znaczących dla Polski inwestycji.

Możliwość korzystania ze znaczącej ilości zewnętrznych środków finansowych przez Polskę przeznaczanych na sfinansowanie polityki zatrudnienia, infrastruktury i środowiska oraz rolnictwa i obszarów wiejskich umożliwia postawienie hipotezy dotyczącej powstania i odnotowania znaczącego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w latach 2007-2013.

W skład niniejszej pracy wchodzi trzy rozdziały. Pierwsza część opracowania nie tylko definiuje pojęcie budżetu Unii Europejskiej, ale również pokazuje system funkcjonowania rozwiniętych przepływów finansowych, co pozwala na dostrzeżenie zarówno licznych kierunków jej działalności jak i skuteczności. Opisana struktura funkcjonowania Wspólnoty i zasady jej działalności pozwalają na poznanie systemu

finansowania poszczególnych jej polityk ze znaczącym naciskiem na prowadzoną politykę regionalną i rolną.

Kolejnym etapem rozważań było dokonanie analizy sytuacji społeczno-gospodarczej Polski i jej rozwój w okresie od 2007 roku do końca 2013 oraz ukazanie wpływu i znaczenia na zdiagnozowaną sytuację środków finansowych pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

W rozdziale trzecim zobrazowano rolę i wpływ funduszy europejskich na przestrzenne walory krajobrazowe, otaczające nas środowisko naturalne oraz poziom życia mieszkańców. Praca zakończona jest przedstawieniem osiągniętych zmian w strukturze gospodarczej i jej funkcjonowaniu, powstałych dzięki pozyskanemu dodatkowemu finansowaniu środkami UE oraz ukazaniem realnego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Rozdział trzeci prezentuje również znaczenie funduszy unijnych dla funkcjonowania i uzyskiwania dochodu w prowadzonych w kraju gospodarstwach rolnych.

W podsumowaniu dokonano oceny poziomu rozwoju Polski w latach 2007-2013 i określono najlepsze oraz znaczące działania sprzyjające dalszemu postępowi rozpoczętych przemian gospodarczych i społecznych występujących po przystąpieniu kraju do Unii Europejskiej.

Rozdział I

Budżet Unii Europejskiej

Budżet Unii Europejskiej jest planem dochodów i wydatków Wspólnoty. Nasz kraj stając się członkiem Unii Europejskiej zobowiązany jest do przestrzegania reguł prowadzenia między innymi odpowiedniej polityki fiskalnej i pieniężnej, w tym prawidłowej dyscypliny budżetowej. Za początek funkcjonowania budżetu ogólnego Unii Europejskiej przyjęto datę 1967 roku, w którym to połączono odrębne budżety EWG, Euroatomu oraz budżetu administracyjnego EWWiS.

1.1. Cechy i planowanie budżetu na okresy programowe

W celu prowadzenia wspólnych polityk związanych z pogłębiającą się integracją Unii Europejskiej niezbędne jest prowadzenie prawidłowej i dobrze rozwiniętej polityki budżetowej. Wysokość posiadanego przez Wspólnotę budżetu zależna jest od całej organizacji międzynarodowej a nie państwa narodowego, podobna sytuacja ma zastosowanie w przypadku wielkości zaplanowanych wydatków związanych z realizowanymi zadaniami oraz posiadanymi przez organy UE kompetencjami. Dążenie do wspólnego i zintegrowanego wdrażania coraz większej ilości wspólnych polityk przez Unię wymaga posiadania przez nią odpowiedniego i elastycznego zaplecza finansowego. Część polityk pozostających w kompetencji i realizacji przez państwa członkowskie sprawia, że środki przeznaczone na ich realizację znajdują się w ich własnych budżetach. Taka sytuacja dotyczy między innymi wdrażania polityk obronnych, polityki zabezpieczenia społecznego i pozostałych polityk społecznych takich jak edukacja, zdrowie, kultura. Przyjęcie takiego modelu integracyjnego sprawia, że skala oddziaływania makroekonomicznego organizacji międzynarodowej na poszczególnych jej członków oraz ich budżety wewnętrzne i gospodarki jest bardzo znikoma (ŻUKROWSKA 2009, s. 18-20).

Procedury związane z tworzeniem i zachowywaniem zasad pozwalających na prowadzenie odpowiedniej polityki budżetowej zapisane są w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz rozporządzeniu Rady nr 1605/2002 z dnia 25 czerwca 2002 r. Podstawami opracowywania budżetu ogólnego jest osiem ustalonych zasad (KOWALEWSKI i in. 2014, s. 119):

- zasada jednolitości i rzetelności budżetowej określająca ujęcie dochodów oraz wydatków Unii Europejskiej w budżecie ogólnym, co pozwala na prowadzenie odpowiedniego monitoringu przepływów finansowych,
- zasada jednoroczności nakazująca zatwierdzanie środków budżetowych na dany rok budżetowy trwający od 1 stycznia do 31 grudnia. Stosowanie podanej zasady pozwala na kontrolę wykonywania poszczególnych zadań. Środki zaplanowane na dany rok budżetowy wchodzi w skład prognozowanych wieloletnich perspektyw finansowych. Zaplanowane wydatki roczne znajdują swoje odzwierciedlenie w opracowanym na dany rok budżecie, który również uwzględnia zadłużenia z lat wcześniejszych,
- zasada uniwersalności stanowi, że żaden z zaplanowanych na dany rok wydatków nie jest przypisany do żadnego z planowanych dochodów stanowiących jedną pulę,
- zasada specyfikacji realizowana przy zastosowaniu odpowiedniej klasyfikacji budżetowej zawierającej tytuły, rozdziały, artykuły i pozycje. Opracowana zasada dopuszcza możliwość przesuwania przez instytucje 10 % zaplanowanych środków między tytułami oraz bez ograniczeń pomiędzy rozdziałami i artykułami,
- zasada równowagi stanowiąca o zachowaniu proporcji dochodów do zaplanowanych na dany roku płatności. W strukturach opracowanego na potrzeby integracji budżetu nie ma możliwości wystąpienia deficytów, powyższa zasada dopuszcza stosowanie korekt zatwierdzonego budżetu,
- zasada jednostki rozliczeniowej nakazującą stosowanie jednej wspólnej jednostki rozliczeniowej jaką jest euro. Powyższa zasada ma zastosowanie od 1 stycznia 1999r.,
- zasada należytego zarządzania finansami nakazująca realizację budżetu według zasady gospodarności, efektywności i skuteczności. Poprzez stosowanie zasady gospodarności rozumiemy wykorzystywanie udostępnionych zasobów w wymaganym czasie i ilości uwzględniając przy tym jakość oraz najlepszą cenę. Zasada efektywności określa kierunek dążenia do jak najlepszych efektów powiązanych z ściśle zaangażowanymi środkami,
- zasada przejrzystości związana z udostępnianiem informacji związanych z budżetem, sprawozdawczością finansową i budżetową.

W celu odpowiedniej realizacji zaplanowanych budżetów rocznych tworzone są perspektywy finansowe obejmujące swym działaniem siedem lat. Perspektywa uchwalana jest decyzją wszystkich państw członkowskich (SOBOŃ 2008, s. 14-16). W opracowanym dokumencie wydatki ujęte są w grupach będących odbiciem zaplanowanych priorytetów politycznych obejmujących lata danej Perspektywy Finansowej. Każda z grup wydatkowych posiada przypisaną wysokość środków finansowych przyporządkowaną do obecnego roku i kolejnych lat. Opracowana Perspektywa Finansowa zatwierdzana jest porozumieniem międzyinstytucjonalnym zawartym pomiędzy Komisją Europejską, Parlamentem oraz Radą. Opisana procedura finansowa została zastosowana po raz pierwszy w roku 1988 z uwagi na negatywne doświadczenia wdrażania budżetów w latach 80.

Sporządzając budżety roczne instytucje zobligowane są do przestrzegania zaplanowanych poziomów poszczególnych wydatków zawartych w perspektywie. W przypadku budżetu Unii Europejskiej wysokość wpływów i wydatków sięga poziomu 1% PKB, zaś w poszczególnych krajach członkowskich dochodzi do poziomu 30-50 % PKB (KOWALEWSKI i in. 2014, s. 117).

Zgodnie z zapisami Traktatu o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej opisane zostały szczegółowe zasady i etapy tworzenia, opracowywania budżetu ogólnego. Można przedstawić etapy tworzenia budżetu w sposób następujący (GRUCHMAN i in. 2010, s.81-83):

- przygotowanie wstępnego projektu budżetu przez Komisję Europejską i przedstawienie go w terminie do 1 września danego roku Parlamentowi i Radzie UE. Opracowany dokument uwzględnia wieloletnie ramy finansowe i preliminarze wydatków instytucji UE na kolejny rok budżetowy. Projekt budżetu przedstawia między innymi szacunkowe wydatki wynikające z zobowiązań prawnych oraz planowanych płatności w danym roku,
- uchwalenie przygotowanego projektu budżetu przez Radę UE składającą się z ministrów finansów państw członkowskich, który zostaje zatwierdzony głosowaniem, większością głosów kwalifikowanych po przeprowadzonych konsultacjach oraz przekazanie go w terminie do 5 października Parlamentowi,
- przeprowadzenie pierwszego czytania budżetu w Parlamencie odbywające się w październiku. W przypadku nie zgłaszania poprawek oraz braku wprowadzania przez Parlament w terminie 45 dni budżet uważa się za uchwalony. W momencie zgłoszenia poprawek odbywa się drugie czytania

przygotowanego projektu budżetu przez Radę. Ostateczne stwierdzenie uchwalenia budżetu dokonywane jest przez przewodniczącego Parlamentu Europejskiego.

Za wykonanie budżetu odpowiedzialna jest Komisja Europejska przy czynnej współpracy z poszczególnymi państwami członkowskimi. Rada oraz Parlament corocznie otrzymują przygotowane przez Komisję sprawozdanie z wykonania budżetu wraz z bilansem finansowym zawierającym unijne aktywa i pasywa. Po przeanalizowaniu bilansu, sprawozdań finansowych, rachunków oraz sprawozdania Trybunału Obrachunkowego Parlament Europejski na zlecenie Rady udziela Komisji absolutorium z wykonania budżetu.

Perspektywę finansową oraz wieloletnie ramy finansowe od budżetów rocznych odróżnia brak strony dochodowej oraz określenie szczegółowości wydatków na poziomie przyjętych limitów. Zaplanowane w danych perspektywach wysokości są corocznie aktualizowane przy wzięciu pod uwagę wzrostu cen oraz wahaniami DNB.¹

Wydatki budżetu uwarunkowane są różnorodnymi działaniami realizowanymi przez organy Unii Europejskiej, przy wykorzystaniu strategii, przy czym najbardziej rozbudowana jest polityka strukturalna, polityka spójności oraz wspólna polityka rolna. Realizacja zaplanowanych wydatków możliwa jest dzięki funduszom obsługującym zasoby naturalne (Europejski Fundusz Gwarancji Rolnych, Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Wsi i Europejski Fundusz Rybołówstwa) oraz trzy fundusze związane z polityką spójności (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Społeczny) (SZPRINGER 2012, s. 133-160). Zaplanowane wydatki przeznaczone na politykę strukturalną stają się impulsem inwestycyjnym w nowo przyjmowanych państwach członkowskich. Współfinansowanie nowych inwestycji sprawia pojawienie się i wdrażanie kolejnych operacji pozwalających na społeczno-gospodarczy rozwój poszczególnych regionów organizacji oraz zwiększa ich wpływy podatkowe. Należy również zauważyć, że nowi członkowie otrzymują wsparcie finansowe, w niektórych przypadkach sięgające nawet 3% PKB.

¹ Zob. http://polskawue.gov.pl/Perspektywa,finansowa,na_lata,2007-2013.html (dostęp: 14.03.2015).

1.2. Źródła finansowania

Zgodnie z opisanymi zasadami tworzenia budżetu oraz Perspektyw Finansowych należy zachowywać zasadę równowagi zapewniającą równoważenie zaplanowanych dochodów i wydatków budżetowych. Planowane do osiągnięcia dochody umożliwiające pokrycie zaplanowanych do zrealizowania wydatków pokrywane są z kilku źródeł. Do głównych zaliczyć należy składki członkowskie zawierające (SZPRINGER 2012, s.144-145):

- wpływy z ceł w wysokości $\frac{3}{4}$ dochodów państw członkowskich,
- wpływy z podatku VAT poszczególnych partnerów,
- składka obliczona od dochodu narodowego brutto płacona przez kraje członkowskie oraz wpływów z podatku VAT,
- opłaty pobierane od importu towarów rolnych przez państwa nienależące do Unii Europejskiej,
- opłaty wyrównawcze z cukrownictwa.

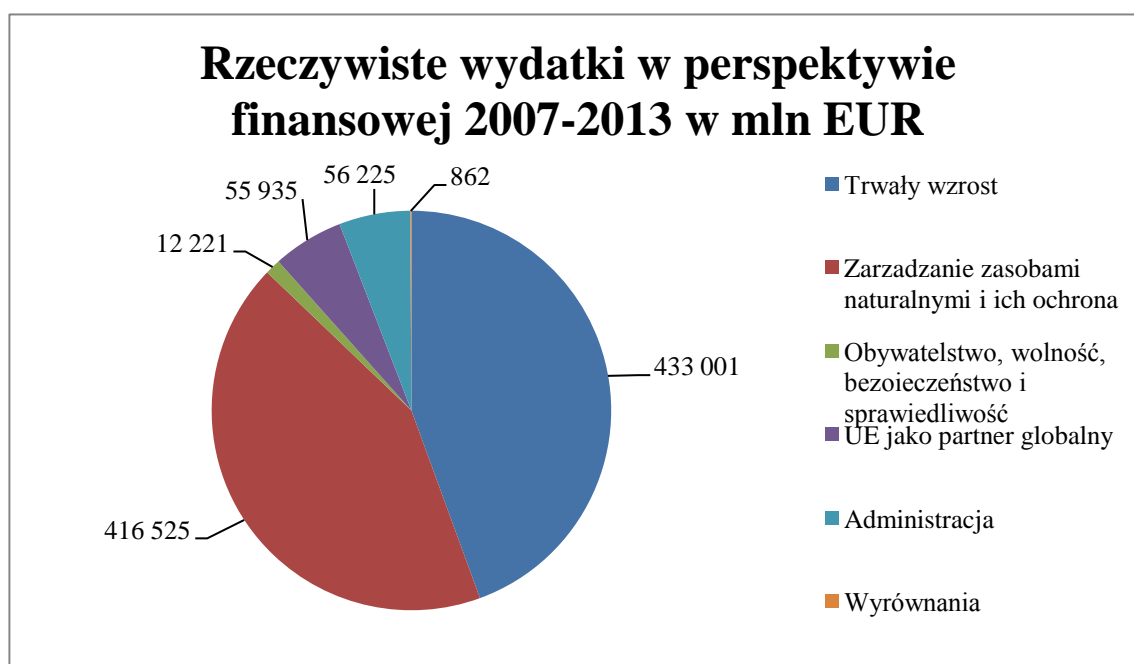
1.3. Wydatki budżetu UE

Zaplanowane wydatki budżetowe Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2007-2013 podzielone były według następujących działań²:

- trwały wzrost, obejmujący politykę spójności oraz pozostałe polityki gospodarcze,
- zarządzanie zasobami naturalnymi i ich ochrona przewiduje wydatki na pokrycie Wspólnej Polityki Rolnej oraz wszelkie wydatki związane z politykami dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego,
- obywatelstwo, wolność, bezpieczeństwo i sprawiedliwość, w ramach którego największa część środków przeznaczona jest na finansowanie wydatków związanych z wspieraniem europejskiej kultury i różnorodności, zdecentralizowanych agencji oraz zapewnienia dostępu do podstawowych towarów i usług. Dodatkowo finansuje się w ramach działu politykę migracyjną oraz bezpieczeństwa i sprawiedliwości,

² Zob. [http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/4D77F213E4E5C970C12575CB002B95F9/\\$file/broszura_budzet.pdf](http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/4D77F213E4E5C970C12575CB002B95F9/$file/broszura_budzet.pdf) (dostęp: 21.04.2015).

- dział zawierający wydatki na sfinansowanie działalności UE jako partnera globalnego występującego na arenie międzynarodowej, związane między innymi z instrumentem pomocy przedakcesyjnej, sąsiedztwa oraz partnerstwa i instrument współpracy rozwojowej,
- administracja zapewniająca finansowanie funkcjonowania aparatu administracji KE, Rady, Parlamentu i innych instytucji z uwzględnieniem świadczeń socjalnych dla unijnych urzędników,
- dział wyrównania dotyczący czasowego wsparcia dla budżetów mniej zamożnych państw członkowskich.

Rys. 1. Główne składniki wydatkowe budżetu w latach 2007-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań.

Opracowany przez Komisję projekt budżetu zawiera podział wydatków na tytuły, według których są one podzielone. Każdy z wykazanych tytułów posiada opracowany podział na rozdziały, dzielące się następnie na artykuły zawierające pozycje.

Główna część wszystkich zaplanowanych wydatków budżetowych Wspólnoty przeznaczona jest na politykę spójności oraz politykę rolną (SOBÓN 2008, s. 87-91). W mniejszym stopniu finansowane są wydatki na prowadzenie polityki zagranicznej Unii oraz administracji. Wykorzystywanie zaplanowanych instrumentów integracji dążących do wyrównywania poziomu rozwoju gospodarczego możliwe jest dzięki udziałowi środków finansowych przekazywanych przez wszystkich członków organizacji międzynarodowej (BAJKO, JÓŹWIK 2008, s. 81-85).

Prowadzona wspólna polityka spójności składa się z trzech funduszy, do których zaliczamy:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Europejski Fundusz Społeczny,
- Fundusz Spójności.

Dążąc do wyrównywania poziomu rozwoju regionalnego na obszarze Unii w okresie programowania 2007-2013 wykorzystywano trzy zasadnicze cele techniczne wykorzystywane przy wydatkowaniu środków finansowych (KOWALEWSKI i in. 2014, s. 129):

- konwergencja polegająca na udzieleniu wsparcia dla regionów, o poziomie PKB nieprzekraczającym 75% średniej UE,
- konkurencyjność regionalna i zatrudnienie stają się wsparciem dla regionów, które nie są objęte działaniami pierwszego celu,
- wzmocnienie współpracy transgranicznej ma zostać utwierdzone dzięki oddziaływaniu terytorialnemu.

Znaczącą część wydatków finansowych stanowią wydatki na politykę rolną, której odbiorcami jest stosunkowo niewielka grupa osób i przedsiębiorstw. Najważniejsze cele prowadzonej polityki związanej z rolnictwem zawarto w zapisach Traktatu Rzymskiego (GRUCHMAN i in. 2010, s.196):

- zwiększenie wydajności rolnictwa poprzez wspieranie postępu technicznego, rozwój produkcji rolnej, optymalne wykorzystanie czynników produkcji,
- zapewnienie odpowiedniego poziomu życia poprzez wzrost indywidualnych dochodów osób pracujących w rolnictwie,
- stabilizacja rynków,
- gwarancja bezpiecznych dostaw,
- zapewnienie rozsądnych cen dla konsumentów.

Wdrażanie opisanej polityki rolnej znajduje swoje oparcie w trzech zasadach:

- zasada wspólnego rynku polegająca na zapewnieniu swobodnego przepływu produktów rolnych na terenie organizacji międzynarodowej bez ograniczeń celnych i innych środków ochrony rynku,

- zasada preferowania Wspólnoty zapewniająca pierwszeństwo zbytu produktów rolnych wytworzonych na terenie Wspólnoty,
- zasada solidarności finansowej zobowiązująca wszystkie kraje członkowskie do finansowania wspólnej polityki rolnej, niezależnie od znaczenia rolnictwa w ich gospodarkach i wymiernych korzyści, jaką uzyskują z tej polityki.

Rozdział II

Wydatki z budżetu UE w Polsce w latach 2007-2013

W okresie programowania trwającym od roku 2007 do końca roku 2013 Polska wnioskując o dofinansowania pochodzące z różnych programów operacyjnych dążyła do wyrównania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych jej regionów. Do najważniejszych sektorów i dziedzin gospodarczych poddawanych modyfikacjom zaliczamy infrastrukturę i środowisko, rolnictwo oraz zatrudnienie.

2.1. Infrastruktura i środowisko

Prawidłowy rozwój społeczny i gospodarczy wymaga poniesienia ogromnych nakładów finansowych na inwestycje związane z rozwojem infrastruktury technicznej, umożliwiającej szybkie przemieszczanie towarów i usług świadczonych dla obywateli. Stan infrastruktury transportowej przed przystąpieniem do Wspólnoty był słaby oraz charakteryzujący się bardzo niskim poziomem bezpieczeństwa.

Dodatkowym elementem umożliwiającym odpowiedni rozwój gospodarczy Polski stała się modernizacja polskiego kolejnictwa. Unowocześnienie zarówno dworców kolejowych jak i całej infrastruktury kolejowej pozwala na łatwe przemieszczanie osób i towarów na obszarze nie tylko naszego kraju, lecz również w skali międzynarodowej. Zarówno transport kolejowy jak i drogowy w sposób bezpośredni oddziałują na tempo realizacji wykonywanych przez sektor prywatny jak i publiczny inwestycji. Możliwość natychmiastowej realizacji otrzymanych przez przedsiębiorców zamówień powoduje ich rozwój oraz pośrednio przyczynia się do wzrostu konkurencyjności firm na terenie kraju jak i całej Wspólnoty. Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej lotnictwo stało się dziedziną transportu rozwijającą się najszybciej. Wpływ integracji naszego kraju z Unią Europejską spowodował masowe przemieszczanie się ludności w celach nie tylko zarobkowych ale również i turystycznych w inne regiony państw członkowskich. Dzięki inwestycjom zrealizowanym w sektorze lotnictwa podniosła się ranga i znaczenie aglomeracji miejskich na których one występują. Rozbudowa portów lotniczych pociągnęła za sobą konieczność wzmocnienia transportu miejskiego takiego jak nowoczesne autobusy,

tramwaje, metro czy szybka kolej miejska. System komunikacji miejskiej został również dostosowany do potrzeb lokalnych na pozostałym obszarze państwa.³

Rozwijający się przemysł oraz konieczność dostosowania się do przepisów unijnych spowodowały potrzebę zadbania o ochronę środowiska oraz przystosowanie infrastruktury energetycznej. Pragnąc sprostać tym wymaganiom podjęto szereg działań z zakresu efektywności energetycznej, gazownictwa oraz sektora energii odnawialnej. Głównym działaniem państwa w tej dziedzinie infrastruktury było pozyskanie środków finansowych z UE na modernizację i unowocześnienie gospodarki wodno-ściekowej oraz zarządzania odpadami. Dzięki pozyskanemu w latach 2007-2013 dofinansowaniu przez Polskę w kwocie 37,6 mld euro udało się zrealizować liczne operacje z zakresu infrastruktury technicznej i ochrony środowiska.

2.2. Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

Drugim filarem polityki rolnej odpowiadającym za finansowanie postępu rolnictwa jest rozwój obszarów wiejskich. Dzięki jego wsparciu możliwe było przyspieszenie przemian w rolnictwie, przywrócenie konkurencyjności regionów oraz ułatwienie dostosowania obszarów wiejskich poprzez odpowiednie procesy dostosowawcze.

W ramach opisanego pionu wyróżniamy następujące instrumenty wspólnej polityki rolnej wykorzystywane w okresie programowania 2007-2013 zawarte w osiach priorytetowych (GRUCHMAN i in. 2010, s.217): 1- konkurencyjność, 2- środowisko naturalne i gospodarka rolna, 3- różnicowanie gospodarki wiejskiej i jakość życia, 4- LEADER +.

Dodatkowo występowały instrumenty towarzyszące:

- renty strukturalne ułatwiające wymianę pokoleń pracujących w rolnictwie poprzez zapewnienie dochodu odchodzącym z działalności rolnikom będącym powyżej 55 roku życia, a które nie osiągnęły jeszcze wieku emerytalnego,
- dotacje rekompensujące utrudnione warunki naturalne wykorzystywane do upraw rolnych. Dofinansowywane są między innymi uprawy na terenach o dużym nachyleniu czy słabych glebach,

³ Zob. https://www.mir.gov.pl/fundusze/Fundusze_Europejskie_2014_2020/Programowanie_2014_2020/kr/materialy/Documents/wnioski_raport_strategiczny.pdf (dostęp: 28.04.2015r.).

- programy rolnośrodowiskowe wynagradzające rolnikom zawarcie umownych zobowiązań stosowania dodatkowych wymagań w uprawie związanych z ochroną środowiska,
- programy wspierania gospodarki leśnej poprzez promowanie zalesień gruntów rolnych wypłacane w formie jednorazowej dotacji na przygotowanie zalesienia oraz pięcioletnią dotację na pielęgnację zasadzonego lasu. Przez dwadzieścia lat trwania programu właściciel otrzymuje stałą kwotę dotacji za utracone dochody z zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej.

Instrumenty wspierające modernizację i dywersyfikację gospodarstw rolnych:

- wspieranie inwestycji w gospodarstwach rolnych związanych ze wzrostem efektywności i poprawie jakości produkcji rolnej, ochronie środowiska naturalnego na wsi, poprawie warunków higienicznych i utrzymania zwierząt oraz różnicowanie działalności rolniczej,
- wsparcie młodych rolników będących w wieku do 40 lat i posiadających odpowiednie kwalifikacje i prowadzących po raz pierwszy w życiu gospodarstwo rolne,
- szkolenia zawodowe dla osób pracujących w rolnictwie pozwalających na podniesienie ich umiejętności zarządzania przedsiębiorstwem, poprawę warunków produkcji, ochrony środowiska,
- współfinansowanie inwestycji w zakresie poprawy przetwórstwa i sprzedaży produktów rolnych pozwalających na poprawę efektywności i konkurencyjności sektora rolnego i spożywczego.

Instrumenty związane z rozwojem wsi:

- poprawa zagospodarowania i scalania gruntów rolnych umożliwiająca odpowiednie i skuteczne ich wykorzystywanie,
- różnicowanie działalności gospodarczej na wsi umożliwiające uzyskiwanie dodatkowego dochodu przez osoby fizyczne,
- ochrona środowiska naturalnego zapobiegająca jego degradację i zniszczenie oraz zachowanie dla przyszłych pokoleń,
- wspierania działań melioracyjnych pozwalających na regulację stosunków wodnych wykorzystywanych w uprawie rolnej.

Prowadzona polityka rolna na obszarze Unii Europejskiej pozwala na wprowadzanie wspólnych norm i standardów produkcyjnych w rolnictwie. W tym celu zastosowano i wprowadzono regulację rynków upraw polowych, mleka, cukru, wołowiny, cieląt określającą zasady udzielania wsparcia finansowego producentom. W okresie od początku 2007 r. do końca 2013 w ramach PROW wydatkowano kwotę w wysokości 51 996 786 937,55 zł, co stanowi 71% budżetu programu.

2.3. Polityka zatrudnienia

Do najliczniejszych grup społecznych korzystających z udzielonego wsparcia finansowanego przez UE zaliczają się osoby w wieku poniżej 25 lat, posiadające orzeczony stopień niepełnosprawności oraz będące w wieku powyżej 50 lat. Pomoc pochodząca z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki trafiła do grupy społecznej będącej nieaktywną zawodowo, bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.⁴ Dzięki działaniom zaplanowanym do sfinansowania w ramach powyżej podanego programu możliwe było uzyskanie dofinansowania na organizację zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, organizację kursów zawodowych oraz staży, doposażenie szkół w niezbędne materiały edukacyjne oraz tworzenie nowych miejsc pracy czy powstania nowych przedsiębiorstw. Korzystanie z wydatków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej umożliwiło zachowanie stałego i stabilnego poziomu bezrobocia w Polsce oraz zatrudnienia poprzez możliwość korzystania ze wsparcia szkoleniowego przez osoby pracujące.

Tabela 1

Liczbowe zestawienie osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą finansowaną ze środków EFS w okresie programowania 2007-2013

Okres poddany analizie 2007-2013	Liczba osób, które otrzymały dotacje finansowane z EFS na podjęcie działalności gospodarczej
2007	0
2008	21 660
2009	54 882
2010	96 892
2011	124 503
2012	148 603
2013	187 248

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

⁴ Zob. https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Ewaluacja_i_analazy/Raporty_o_rozwoju/Raporty_krajowe/Documents/MIR_Bilans_dziesieciolecia_broszura_070514.pdf (dostęp 28.05.2015r.).

Dzięki korzystaniu z dofinansowań pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego w okresie programowania 2007-2013 możliwe było utworzenie 187 248 nowych podmiotów gospodarczych świadczących usługi dla mieszkańców Polski oraz produkcji różnorodnych towarów. W poprzedniej perspektywie finansowej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 pozyskano dofinansowanie w wysokości 11 420 207 059,00 euro.

Rozdział III

Rozwój społeczno-gospodarczy kraju w latach 2007-2013

Rozwój społeczno-gospodarczy jest pojęciem ściśle powiązaniem z wieloma dziedzinami życia codziennego i oddziałuje na różne jego obszary, między innymi wpływa na konsumpcję, produkcję, poziom wykształcenia, warunki życia społeczeństwa zamieszkującego dany obszar bądź zmian przestrzennych. Procesy rozwoju Polski wdrażane w latach 2007-2013 oraz ich efekty są zgodne z jednym z głównych celów gospodarczych Unii, jakim jest przyspieszanie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego jej członków (DYNIA 2006, s.185-186). Próby zdefiniowania pojęcia wzrostu gospodarczego rozpoczęły się w połowie ubiegłego stulecia, które kilkakrotnie poddawano modyfikacji. Pierwszy zdefiniowany model neoklasyczny nawiązuje do możliwości powstania długookresowego dodatniego wzrostu wyłącznie przez stopę postępu technicznego, zaś inne postępy powodują jedynie przejściowe podniesienie stopy wzrostu oraz mają wpływ na poziom gospodarki nie zaś na jego wzrost.

W roku 1986 r. dokonano pierwszej zmiany przyjętego twierdzenia i odejścia od wcześniej przyjętego modelu zastępując go podejściem niemalejącego produktu końcowego w stosunku do czynników produkcji. Kolejna opracowana w poprzednim stuleciu koncepcja rozwoju wskazuje na model drugiej generacji i polega na wprowadzeniu do modelu wyodrębnionego sektora badawczo-rozwojowego. Zastosowanie podanego rozwiązania spowodowało pojawienie się pojęcia wzrostu o znaczeniu endogenicznym.

W obecnym czasie pojęcie wzrostu gospodarczego stało się dynamicznie rozwijającym się obszarem badawczym, poruszającym różne sfery życia ludzkiego (BAŃKA, GOŁĘBSKI 2010, s.101-102).

Zastosowanie odpowiednich instrumentów społecznych czy gospodarczych doprowadza do powstawania pewnych zmian i modyfikacji w strukturze regionalnej. Procesy związane z wdrażanymi przemianami należy oceniać w skali regionalnej obejmującej działaniami obszar województwa oraz lokalnej mającej wpływ na strefę działalności gminy. Osiąganie wdrażanych zmian strukturalnych niejednokrotnie jest zjawiskiem rozłożonym w czasie oraz złożonym pod względem relacji czynników

procesowych dążących do uzyskania oczekiwanych rezultatów. Do najważniejszych czynników wpływających na postęp zmian zaliczamy⁵:

- czynniki ekonomiczne, obejmujące strefę polityki państwa, rynek pracy, system organizacji gospodarki i jego zmian,
- czynniki społeczne, określające relacje międzyludzkie, styl życia i normy społeczne obowiązujące na danym obszarze, poziom wykształcenia, dostęp do oferty edukacyjnej,
- czynniki demograficzne, opisujące liczbę mieszkańców oraz przyrost naturalny, gęstość zaludnienia czy procesy migracyjne,
- czynniki przyrodnicze i techniczne, charakteryzujące przestrzenne zróżnicowanie obszarów, położenie geograficzne czy środowisko naturalne oraz poziom wyposażenia regionu w infrastrukturę techniczną taką jak sieć wodno-kanalizacyjna, gazowa, energetyczna,
- czynnik finansowy, pozwalający określić wysokość posiadanych własnych środków pieniężnych oraz uzyskanych ze źródeł zewnętrznych mogących zostać przeznaczonych na realizację nowych inwestycji.

Każdy z podanych bodźców posiada swojego rodzaju wagę oddziaływania w skali rozwoju społeczno-gospodarczego i prowadzi do zmian różnych sfer gospodarczych oraz społecznych. Zależność pomiędzy opisanymi czynnikami jest bardzo ważnym elementem w występujących procesach, niejednokrotnie uzupełniającymi się bądź nakładającymi się na siebie.

W celu określenia ilościowego i jakościowego poziomu rozwoju regionu konieczne jest zastosowanie odpowiednich jego mierników umożliwiających dokonywanie porównań i analiz. Do najliczniej wymienianych i stosowanych w literaturze zaliczyć można dochód narodowy przypadający na jednego mieszkańca.

Dla odpowiedniego zobrazowania rozwoju społeczno-gospodarczego naszego kraju w latach 2007-2013 w pracy przyjęto następujące wskaźniki:

- poziom bezrobocia w kraju,
- ilość podmiotów gospodarczych w Polsce,
- długość sieci autostrad i dróg ekspresowych w Polsce,
- długość sieci wodociągowych i kanalizacyjnych w Polsce,

⁵ Zob. http://www.efrwp.pl/dir_upload/download/thumb/02bf59c409fab926bc5e1dd41288.pdf (dostęp: 18.05.2015).

- przeciętny miesięczny dochód osiągniany z wykonywanej pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 ha,
- przeciętny miesięczny dochód przypadający na 1 osobę w gospodarstwie rolnym.

Szybkie tempo rozwoju polskiej gospodarki w okresie programowania 2007-2013 zapoczątkowane podpisaniem umowy o stowarzyszeniu z Wspólnotą Europejską (DOMAGAŁA 2011, s.198-202) było możliwe dzięki operacjom realizowanym między innymi z programów operacyjnych:

- PO Kapitał Ludzki,
- PO Infrastruktura i Środowisko,
- PO Polska Wschodnia,
- PO Ryby,
- PO Pomoc Techniczna,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Regionalne Programy Operacyjne.

3.1. Rozwój infrastruktury

Na zakończenie perspektywy finansowej 2007-2013 dzięki funduszom strukturalnym udało się wybudować i wyremontować 1 553,2 km autostrad i 1 472,5 km dróg ekspresowych. Osiągnięcie podanych rezultatów możliwe było dzięki otrzymaniu wsparcia finansowego w ramach funduszy UE co przyczyniło się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa i dostępu do infrastruktury umożliwiającej łatwiejsze przemieszczanie się ludności oraz świadczenie usług przez podmioty gospodarcze.

Tabela 2

Liczbowe zestawienie wskaźnika określającego ilość km autostrad i dróg ekspresowych wyremontowanych i wybudowanych w Polsce w latach 2007-2014

Okres poddany analizie 2007-2014	Liczba kilometrów zmodernizowanych i wybudowanych dróg	
	Autostrada (km)	Droga ekspresowa (km)
2007	699	317
2008	766	493
2009	837	757
2010	840	278
2011	1161	1035
2012	1366	1097
2013	1491	1248
2014	1553	1473

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów rocznych GDDKiA.

Przedstawione w układzie tabelarycznym dane uzyskane z raportów Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad dotyczące wykorzystania przez instytucję funduszy UE w okresie programowania 2007-2013 dowodzą o znaczącym wzroście ilości zmodernizowanych i wybudowanych dróg ekspresowych o 1156 km i autostrad o 854 km. Zmiana powstała w infrastrukturze drogowej umożliwiła rozwój społeczny oraz gospodarczy Polski poprzez umożliwianie powstawania nowych podmiotów gospodarczych związanych z branżą transportową oraz rozwojem już istniejących. W okresie od 2007 roku do 2013 roku Polska uzyskała fundusze europejskie o wartości przekraczającej 10 mld euro na inwestycje drogowe. Dzięki tak znaczącemu wsparciu udało się osiągnąć następujące rezultaty⁶:

- oddanie do użytku ponad 1500 km dróg szybkiego ruchu przyniosło oszczędności na poziomie 0,3 % PKB,
- wzrost wskaźnika gęstości sieci autostrad na 100 km² powierzchni o 100%.

Wykorzystane fundusze unijne pozwoliły na zmodernizowanie oraz wybudowanie 50 tys. km sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz wybudowanie i unowocześnienie 683 oczyszczalni ścieków.⁷

⁶ Zob. http://www.pwc.pl/pl_PL/pl/publikacje/assets/budow_drog_w_polsce_raport_pwc.pdf (dostęp: 28.04.2015).

⁷ Zob. https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Ewaluacja_i_analazy/Raporty_o_rozwoju/Raporty_krajowe/Documents/MIR_Bilans_dziesieciolecia_broszura_070514.pdf (dostęp: 28.04.2015).

Liczbowe zestawienie długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
w Polsce w latach 2007-2013

Lata poddane analizie	Rodzaj infrastruktury	
	Sieć wodociągowa (tys. km)	Sieć kanalizacyjna (tys. km)
2007	257,1	89,5
2008	262,7	94,8
2009	267,3	100,2
2010	272,9	107,5
2011	278,3	117,7
2012	283,1	125,6
2013	287,7	132,9

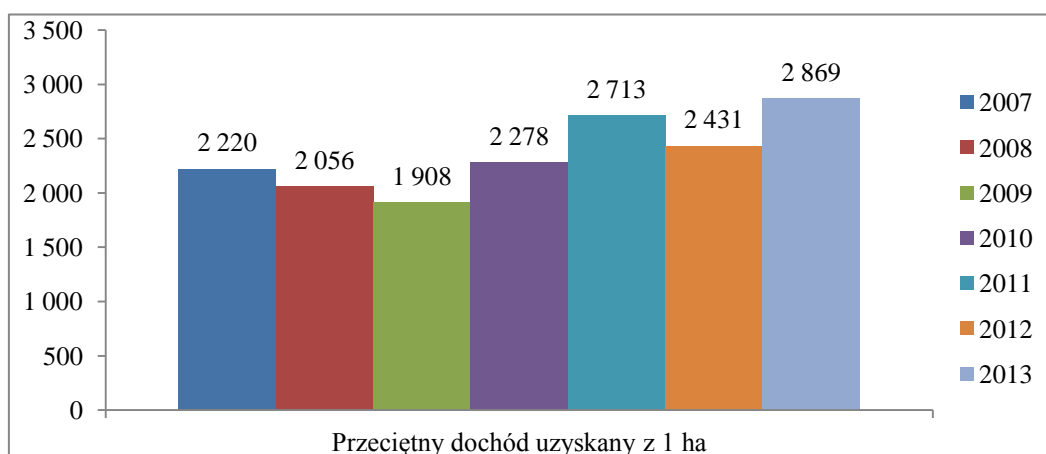
Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów rocznych GUS.

Dzięki korzystaniu z dofinansowań pochodzących z Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 nastąpił znaczący wzrost długości sieci technicznych wodociągowych o 30,6 tys. km oraz kanalizacyjnych o 43,4 tys. km (tab. 3). Przy tak znaczącym wzroście długości infrastruktury w podanym okresie odnotowano wykonanie ponad 650 tys. nowych przyłączy wodociągowych w tym 418 tys. zrealizowano na obszarach wiejskich oraz 797 tys. przyłączy kanalizacyjnych z czego 465 tys. również wykonano na terenach wiejskich. Dane zgromadzone przez Główny Urząd Statystyczny w formie raportów rocznych dowodzą o szybszym wzroście gospodarczym terenów wiejskich inwestujących w wprowadzanie nowoczesnych technologii z zakresu eksploatacji i ochrony środowiska.

3.2. Zmiany w rolnictwie i na obszarach wiejskich

W wyniku możliwości korzystania ze wsparcia pochodzącego z funduszy Unii Europejskiej przez osoby zajmujące się prowadzeniem gospodarstw rolnych nastąpiła poprawa warunków technicznych produkcji oraz wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu osiąganego z wykonywanej pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 ha. Na rysunku 2 przedstawiono uzyskiwane dochody w Polskich gospodarstwach rolnych w okresie od 2007 roku do końca 2013 roku. Ze zgromadzonych danych wynika że, osiągnane zyski z produkcji rolnej oraz świadczonych usług stopniowo i stale wzrastają będąc przy tym stabilnym źródłem dochodu mieszkańców. Analiza zgromadzonych przez Główny Urząd Statystyczny danych dotyczących przeciętnych miesięcznych dochodów przypadających na jedną osobę w gospodarstwie wykazanych na rysunku 3 ukazują również ich wzrost, co pozwala na zwiększanie wydatków związanych z potrzebami bytowymi. Wykorzystywanie możliwości jakie daje Unia

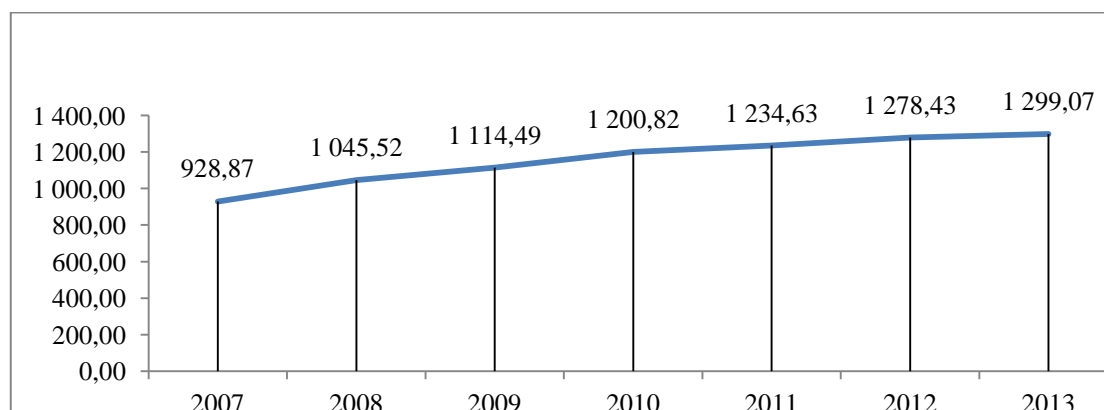
Europejska wpływa nie tylko na poziom życia mieszkańców obszaru wiejskiego ale również na infrastrukturę techniczną funkcjonującą poza obszarami dużych aglomeracji miejskich.

Rys. 2. Przeciętny miesięczny dochód osiągany z wykonywanej pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 ha w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie obwieszczeń rocznych Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Przeprowadzone badanie dwóch przyjętych wskaźników potwierdza znaczący rozwój społeczno-gospodarczy Polski wskazuje, że zarówno rolnictwo jak i całe obszary wiejskie osiągnęły założenia zgodne z celami Unii Europejskiej.

Rys. 3. Przeciętny miesięczny dochód przypadający na 1 osobę w gospodarstwie rolnym w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów rocznych Głównego Urzędu Statystycznego.

Wśród znaczących źródeł dochodu uzyskanego w gospodarstwach rolnych w badanym okresie wykazywane są pozyskane przez rolników płatności bezpośrednie umożliwiające im prowadzenie działalności związanej z produkcją.

3.3. Zmiany na rynku pracy

Obecny sektor zatrudnienia zaliczany jest do jednych z największych występujących w zintegrowanej Wspólnocie. Przystąpienie do Unii Europejskiej pozwoliło na zmniejszenie poziomu bezrobocia o 7,6 punktu procentowego i utrzymanie go na średnim w okresie 2007-2013 poziomie 9,21 % bardzo zbliżonym do średniego poziomu UE wynoszącego 9,1%.

Tabela 4

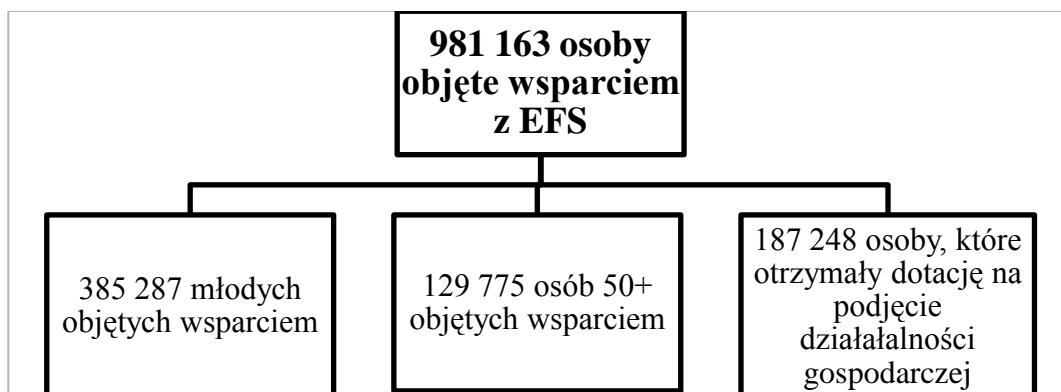
Zestawienie poziomu bezrobocia w państwach członkowskich Unii Europejskiej w latach 2007-2013

Członek UE	Lata poddane analizie							Średnia 2007-2013
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Słowacja	11,4	9,9	11,8	14,6	13,5	13,9	14,3	12,77
Polska	9,6	7,1	8,1	9,6	9,6	10,1	10,4	9,21
Chorwacja	9,4	8,4	9,7	13,2	14,1	15,3	17,5	12,51
Portugalia	8,9	8,5	10,6	12,1	12,6	15,7	16,6	12,14
Niemcy	8,7	7,5	8,0	7,1	5,9	5,5	5,3	6,86
Grecja	8,3	7,5	9,4	12,5	17,2	24,9	27,6	15,34
Hiszpania	8,1	10,9	17,9	20,0	21,0	24,8	26,2	18,41
Średnia UE	7,2	7,0	9,0	9,6	9,5	10,5	10,9	9,1
Szwecja	6,2	6,6	8,4	8,2	7,9	7,8	8,0	7,59
Czechy	5,3	4,3	6,6	7,2	6,8	6,9	6,6	6,24
Irlandia	4,7	6,0	12,1	13,6	14,5	14,8	13,6	11,33
Litwa	4,3	4,8	14,0	18,3	15,6	13,6	11,8	11,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Możliwość wykorzystania przez przedsiębiorców i jednostki samorządu terytorialnego funduszy europejskich pozwoliło na załagodzenie skutków kryzysu gospodarczego. Bardzo atrakcyjnym elementem wsparcia finansowego okazały się dotacje na tworzenie nowych miejsc pracy w formie dotacji na utworzenie nowej działalności gospodarczej. Znaczenie tego elementu oraz formy zatrudnienia ma ogromne znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki. Tworzenie nowych firm powoduje oddziaływanie na sektor gospodarczy dzięki dokonywaniu licznych transakcji finansowych w postaci dokonywania zakupów oraz realizacji inwestycji powodujących napędzanie rynku. Dodatkowo grupa społeczna znajdująca się w szczególnej sytuacji na rynku pracy będąca w wieku uniemożliwiającym podjęcie kolejnego zatrudnienia dzięki środkom UE posiadała możliwość skorzystania z przekwalifikowania zawodowego, działań edukacyjno-zdrowotnych oraz integracyjnych. Dzięki pozyskanym funduszom

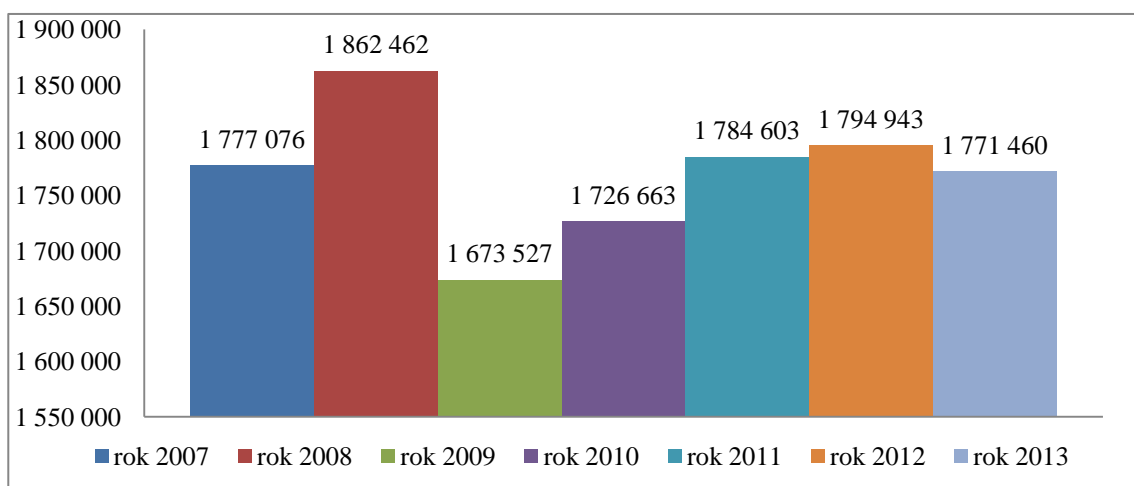
utworzono 411 253 nowe miejsca pracy, 187 248 przedsiębiorstw oraz 258 instytucji otoczenia biznesu uzyskało wsparcie.⁸

Rys. 4. Zatrudnianie Priorytet VI w ramach POKL

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstw Rozwoju Regionalnego

Na rysunku 4 ukazano jak ogromne znaczenie w okresie 2007-2013 odgrywał Europejski Fundusz Społeczny dla prowadzonej przez Polskę polityki zatrudnienia. Dokonując analizy wpływu środków wykorzystywanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na politykę zatrudnienia posłużono się dodatkowo wskaźnikiem ilości podmiotów gospodarczych funkcjonujących w poprzednim okresie programowania.

Rys. 5. Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w latach 2007-2013 w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów rocznych GUS

⁸ Zob. <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/efekty/> (dostęp 10.05.2015 r.).

Przedstawione na powyższym rysunku dane dowodzą o tym, że wykorzystywanie funduszy europejskich nie ma znaczącego wpływu na ilość funkcjonujących w Polsce w latach 2007-2013 przedsiębiorstw. Pomimo dość dużego wzrostu ilości firm w roku 2008, który teoretycznie powinien być stabilny i utrzymywać się na stałym poziomie odnotowano spadek ich liczebności. Zauważyć należy, że podobna sytuacja miała miejsce dla wskaźnika poziomu bezrobocia, którego odnotowano wzrost jak i dla przeciętnego dochodu uzyskiwanego w rolnictwie w roku 2009 zauważamy jego spadek. Napotkana sytuacja miała powiązanie z występującym od 2007 roku kryzysem gospodarczym.

Podsumowanie

W okresie programowania 2007-2013 Polska jako członek Unii Europejskiej umocniła swoją pozycję gospodarczą w szybko rozwijającej się organizacji międzynarodowej oraz zwiększyła skuteczność działań podejmowanych dla zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców. Szereg nowych inicjatyw zarówno systemowych jak i indywidualnych zrealizowanych w poszczególnych regionach kraju możliwy był dzięki wykorzystywaniu funduszy pochodzących z budżetu Wspólnoty. Realizacja licznych operacji z zakresu infrastruktury technicznej, ochrony środowiska oraz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich możliwa była dzięki ogromnemu zainteresowaniu wykorzystywaniu funduszy dostępnych w ramach licznych Programów Operacyjnych przez jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, osoby fizyczne, rolników, jak i organizacje społeczne i pozarządowe. Zrealizowane dzięki temu operacje przekładają się na wzrost dochodu mieszkańców, poprawę warunków ich życia, poziom wykształcenia, zmiany w walorach przyrodniczych czy dostęp do nowoczesnej infrastruktury. Dzięki wykorzystaniu dotacji UE w poprzednim okresie programowania udało się wyremontować i zmodernizować 1 553,2 km autostrad, 1 472,5 km dróg ekspresowych oraz wykonać 30,6 tys. km nowych wodociągów i 43,4 tys. km sieci kanalizacyjnych. Wykorzystywanie funduszy zewnętrznych przez rolników przyczyniło się do wzrostu miesięcznego dochodu uzyskiwanego z pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym z 1 ha w stosunku do roku 2007 o kwotę 649,00 zł.

Przeprowadzane badania potwierdzają postawioną hipotezę dotyczącą powstania i odnotowania znaczącego dla Polski rozwoju społeczno-gospodarczego osiągniętego w okresie programowania 2007-2013 zmierzającego do osiągnięcia celu głównego Unii Europejskiej jakim jest wyrównywanie poziomu rozwoju poszczególnych jej regionów.

Bibliografia

1. Piśmiennictwo

BAJKO Z., JÓŻWIK B. 2008. *Fundusze Strukturalne i Fundusze Spójności w Polsce na lata 2007-2013*. KUL, Lublin.

BAŃKA M., GOŁĘBSKI F. 2010. *Fundusze Unii Europejskiej a rozwój społeczno-gospodarczy Polski*. ASPRA-JR, Warszawa.

GRUCHMAN B. (red.). 2010. *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*. PWN, Warszawa.

DOMAGAŁA A. 2011. *Integracja Polski z Unią Europejską*. Łośgraf, Warszawa.

DYNIA E. 2006. *Integracja Europejska*. LexisNexis, Warszawa.

KOWALEWSKI P., TCHORKA G., GÓRSKI J. 2014. *Mechanizmy Funkcjonowania Strefy Euro*. NBP, Warszawa.

SOBOŃ J. 2008. *Budżet Unii Europejskiej*. ASPRA, Warszawa.

SZPRINGER Z. 2012. *Budżet Unii Europejskiej a budżet państwa Polskiego*. StudioBas, 3(31)2012: 133-160.

ŻUKROWSKA K. 2009, *Budżet Ogólny Unii Europejskiej*. Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.

2. Dokumenty elektroniczne

<http://polskawue.gov.pl/Perspektywa,finansowa,na,lata,2007-2013.html> (dostęp: 14.03.2015)

[http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/4D77F213E4E5C970C12575CB002B95F9/\\$file/broszura_budzet.pdf](http://www.cie.gov.pl/HLP/files.nsf/0/4D77F213E4E5C970C12575CB002B95F9/$file/broszura_budzet.pdf) (dostęp: 21.04.2015)

https://www.mir.gov.pl/fundusze/Fundusze_Europejskie_2014_2020/Programowanie_2014_2020/kr/materialy/Documents/wnioski_raport_strategiczny.pdf (dostęp: 28.04.2015r.)

https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Ewaluacja_i_analizy/Raporty_o_rozwoju/Raporty_krajowe/Documents/MIR_Bilans_dziesieciolecia_broszura_070514.pdf (dostęp 28.05.2015r.)

http://www.efrwp.pl/dir_upload/download/thumb/02bf59c409fab926bc5e1dd41288.pdf (dostęp: 18.05.2015)

http://www.pwc.pl/pl_PL/pl/publikacje/assets/budow_drog_w_polsce_raport_pwc.pdf (dostęp: 28.04.2015)

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/efekty/> (dostęp 10.05.2015 r.)

Spis tabel

Tabela 1. Liczbowe zestawienie osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą finansowaną ze środków EFS w okresie programowania 2007-2013

Tabela 2. Liczbowe zestawienie wskaźnika określającego ilość km autostrad i dróg ekspresowych wyremontowanych i wybudowanych w Polsce w latach 2007-2014

Tabela 3. Liczbowe zestawienie długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Polsce w latach 2007-2013

Tabela 4. Zestawienie poziomu bezrobocia w państwach członkowskich Unii Europejskiej w latach 2007-2013

Spis rysunków

Rysunek 1. Główne składniki wydatkowe budżetu w latach 2007-2013

Rysunek 2. Przeciętny miesięczny dochód osiągany z wykonywanej pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 1 haw latach 2007-2013

Rysunek 3. Przeciętny miesięczny dochód przypadający na 1 osobę w gospodarstwie rolnym w latach 2007-2013

Rysunek 4. Zatrudnianie Priorytet VI w ramach POKL

Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w latach 2007-2013 w Polsce